

וכתבו ראשונים, דוקא כשהיתה גדולה בתחילת ברייתה ואח"כ נתקטנה, (כדיוק לשון 'והקטינה', ולא אמרו 'כוליה שהיא קטנה'), אבל אם נולדה כך – כשרה. (וניכר הדבר ע"י מצב הקרום – אם הוא מכווץ, הרי שהתקטנה אחר כך. ר"ן ועוד).

דף נו

'נפלה לאור ונחמרו בני מעיה, אם ירוקין...' – כתב הר"ן: הוא הדין בבהמה, אם נפלה לאור, חוששים שמא נחמרו בני מעיה, ובודקים אותה ואם נמצא שנחמרו – טרפה. אלא שאין מצוי שתיפול לאור, לכך נקט מקרה זה בעוף, המצוי בבתים. והביא מבעל העיטור שסובר שאין לחוש בבהמה להחמרת בני מעיים, כיון שעורה עבה, אלא שאם ראינו שנחמרו – טרפה. (וכן שיטת כמה ראשונים. ע' רמב"ן, רשב"א, מרדכי, הג"א. וכן פסק הרמ"א – נב, ז. ואם נפלה לאור ולא ראינו שנחמרו – עש"ך שם). ושיטת הרמב"ם והרא"ש (מו. וכו"פ בשו"ע שם) שאפילו רואים בבהמה מראה זה – תולים בחולי אחר ואין להניח שנחמרו מן האור, וכשרה.

וכן דרסה וטרפה בכותל או שריצתה בהמה – כתב הר"ן, הוא הדין בבהמה אלא לפי שאינם מצויים בה, נקט התנא בבהמה חשש ריסוק אברים בנפילה, אבל בעוף אין מצוי ריסוק מנפילה, כי מיד שנופל עומד ומהלך, ואין דרכו להתרסק אלא בדריסה טרפה ורציצה.

'תני לוי, טרפות שמנו חכמים בבהמה – כנגדן בעוף' – כלל זה אמור על הטרפות שמנו חכמים במשנה, אבל יש שאינן מפורשות במשנה, כגון לקותא בכליות ונקב בטחול, שאינם בכלל הזה. ויש מהן שכשרות בעוף. ע' לעיל נה. (עפ"י אשכול; כסף משנה. וע' אור שמח – שחיטה ט, י; רש"ש נז).

'רב אחא בר יעקב בדיק בגילא דחיתתא' – רש"י ז"ל פרש שבדיקה זו זהה לבדיקת מסמר דלעיל. (ונראה שהחכמים דלעיל סוברים שאין לבדוק בגבעול החטה, שהוא רך מדי ואינו חזק דיו להדור בנקב שנוצר בקרום, ולכן הצריכו לבדוק במסמר או במחט – שהרי אם אפשר לבדוק בקש, ודאי יש לבדוק בו, שלא לכלות ממונם של ישראל בניקוב המסמר. אם לא שנדחוק לומר שלאותן דעות אין חשש נקיבה במסמר. ע' מהר"ץ חיות). ואולם הרי"ף גרס 'מייץ בגילא דחיתתא' – ופרש הר"ן, שמוצץ בקש של החטה דרך הנקב, ואם ניקב הקרום – עולה. (ע"ע מו"מ בסוגיתנו, בבית הלוי ח"ב לג).

(ע"ב) 'אמר רב שיזבי: הני אווזי דידן כעוף של מים דמיין' – הרא"ש ז"ל (בשו"ת כ,ו) נשאל על האווזים שבזמנו, האם גם הם בכלל מה שנאמר כאן, או כיון שרוב שיזבי אמר 'הני אווזי דידן' משמע דוקא אווזים מסוימים שהיו ידועים שרוב חיותם במים. והשיב: 'אין להטיל חילוק בדבר, כי דבר ידוע כי כל אווזין הסמוכין למים תמיד מצויין בהם ותולדתם וטבעם שוה, ונטרפין בשבירת הגוגלת'.

'כל שנמתח עמו' – ראה שלש אפשרויות בספר 'מאור למסכת חולין' (עמ' 200).

'יצאו בני מעיה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: לא שנו אלא שלא היפך בהן, אבל היפך בהן –

טרפה... – כתב רבנו גרשום: 'שלא היפך בהן – כלומר, שבן אדם לא נגע בהם ונכנסו מעצמן במיעיה'. יש לדייק מדבריו, שאם נגע בהם אדם – חוששים. וכן כתב הלבוש. (והפוסקים השיגו על דבריו. ואולם נמצא לו חבר גדול, הוא רבנו גרשום). וכנראה מפרש לשון 'הופך' – מתעסק ומטפל, (כמו 'עני המהפך בחררה'), ולא דוקא היפוך ממש. ולכן במעשה שהובא בסמוך הקפיד שלא ליגע במעיים, אלא ייכנסו מאליהם.

ועוד יש לשמוע מלשון רבנו גרשום, שצריך שיחזרו פנימה, וכל עוד שלא חזרו, הגם שאינו 'טרפה', שהרי ראויים לחזור, מכל מקום הרי זה כלקותא, שהרי עלולים להתקלקל מלהט השמש או שמא יתפכו.

מזה נראה להורות, בנידון עוף שיצאו ממנו קצת מן הדקים ע"י קושי לידת הביצים, ומנהג העופות במצב זה, למשוך בפיהם את כל בני המעיים החוצה – ובאופן זה אי אפשר להם לחזור, ובודאי יתהפך וישלוט הרקבון בהם, (או גם מחמת היציאה עצמה שלא היתה דרך הבטן אלא דרך הנקב הצר, וכשיטת מהרש"ל להחמיר בזה) – הלכך נראה להחמיר ולאסרו. (עפ"י שבט הלוי ח"ב יא)

ככתבם וכלשונם'

'ע"ב) 'ואלו כשרות... נשתברו גפיה' –

'שלשה עמודי העבודה הם: אהבה ויראה ודבקות. אהבה ויראה הם תרין גדיפין, וב' זרועות עולם, והם תרין אבהן – אברהם ויצחק. ודבקות הוא מאן דאחיד בגופא דמלכא, צורתו של יעקב... דכולם נקראו בשם יעקב וישראל, ואע"פ שחטא – ישראל הוא (סנהדרין מד.), ולא ניתק ממדת דביקות בהש"י באמת, כי לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא להתיר עריות (כמו שאמרו שם ס:): תאוות ואהבות רעות. וכל החטאים הן בתרין גדיפין, והלכה נשברו אגפיה – כשר, כידוע, אבל בגופא דמלכא שם אין חטא, דיעקב אבינו ע"ה מתנו שלמה...'. (מתוך רס"י לילה י')

'מלמד שברא הקב"ה כונניות באדם...'

'דהנה כשם שנברא האדם בכחות גשמיים – אברים גשמיים, כן הוא נברא באברים רוחניים, כמו מדת האמת, ושנאת השקר, ולמאס העוול (כמו שכתב הרמב"ן ז"ל על פסוק 'שונאי בצע' – פירוש: עוול של אחרים), ומדת האהבה, ומדת הענוה, ומדת עין טובה, ונפש שפלה, ולאהוב את השי"ת, וליראה אותו, וכהנה רבות – כי אחרי אשר אנו רואים את הכחות האלה באנשים, הרי הם אברים רוחניים שבאדם אשר נבראו ונתחברו באדם לכלל חיותו, ואם יחסר אחד מהם כאילו יחסר הריאה מקרבו או ינתק חתיכת בני מעיים מבטנו.

ונמצא כי אלה האנשים אשר לא מוצאים בהם הכחות האלה, כאילו יחסר מנתוח האברים שלהם אברים שונים, ואיך יוכלו לחיות? והרי זה דבר שהשכל מחיב זאת בודאי.

והנה כמו שאם ינתק האדם חתיכת בני מעיים, שלא זו החתיכה לבד מחסר, אבל מחסר הוא בכל החיות, ומחסר כאן התכלית, כן כשמחסר האדם ממצות אלקות, כאילו מחתך חתיכת אבר מקרב האדם ושולט החסרון בכל האדם. וכן מחסר הוא חיות מכל העולם, כי כל העולם אחד הוא, משמש לתכלית אחד – הוא רצון השי"ת, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל כי העולם כולו תמונת אדם אחד...

וזהו שאמרנו: מה נאה לבית כשמתאחד לתכלית אחת, ומה נאה לאדם כשכל פעולותיו מתאחדות לתכלית אחת, ומה נאה לכל העולם כשמתאחדים לתכלית אחת, וכל מה שהתקשרות הפעולות והאנשים לאחד גדול הוא, כן לעומתו יתגדל התכלית הנולד מהם...'.
(מתוך 'חכמה ומוסר' לרש"ז זיו מקלם, ח"ב שכה)

'הוא עשך ויכנגד כרכא דכולה ביה, ממנו כהניו, ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו, שנאמר ממנו פנה ממנו יתד' -

כל שררת ומעלת שום אדם מישראל אינו משלו לבד, רק מכלל הכנסת-ישראל, כמו שאמרו ז"ל (חזקין נו: שמו"ר לו) על פסוק **ממנו פנה ממנו יתד** - כהניו ממנו ונביאיו ממנו, ע"ש - לפי שכל האומה קומה שלימה, וכמו שהרגל צריך לראש כך הראש צריך לרגל, ואין מעלת כהנים ונביאים ומלכים מצד עצמם רק מצד בני ישראל, שהם מהם ומכללם נבחרו, וכמו שאמרו (ע' תענית ל:): **דכל זמן שישראל במדבר היו נזופין לא נגלה שכינה למשה**. ונאמר בחורבן גם **נביאיה לא מצאו חזון** - הגם דלא חטאו, וכמו שאמר ירמיהו לברוך... ובמלך נאמר **מקרב אחיך תקים שעל ידי שהם מקימים אותו ולוקחים אותו מקרב ומעמקי לב כל ישראל הוא קם ונעשה**, כי המלך בעולם הוא דוגמת הלב בגוף... ועל כן אמרו פרנס לפי הדור...

וכן כל קדושת כהנים ולויים הוא הנאצל ונפרש מקדושת בני ישראל, ואע"פ שהם נתעלו מהם הוא מכח קדושתם דבני ישראל שנתגלית בשבט לוי ביותר, וזה טעם קח את הלויים מתוך בני ישראל. ועל כן בפרשת 'ואתנה את הלויים' בפרשת בהעלותך נאמר חמש פעמים 'בני ישראל' ואמרו ז"ל (ויק"ד ב), והובא ברש"י שם, דלהודיע חבתן של ישראל שכפל אזכרתן חמש פעמים בפסוק אחד - ולמה הודיע חבתן באותו פסוק דוקא? אבל שלא נחשוב בחירת הלויים מתוך בני ישראל שיש בזה חסרון לבני ישראל, שרק הלויים נבחרו לעבודת ד' וכל ישראל נדחו ואינם ראויים לכך - על כן בא להודיע חבתן במקום זה דייקא לומר דלא נבחרו הלויים אלא מתוך רבוי חבתן דבני ישראל, דמרווב חבתן היה ראוי שיבחר מהם גם כן שבט לעבדו, ולולי תוקף חיבת כל בני ישראל לא היו לויים נבחרים כלל, וכל מעלתם מתוך בני ישראל ומצד מעלתן וחבתן דבני".

ובכל דור ודור כפי מעלת הדור כולו, כן הוא מעלת וקדושת הכהנים שבאותו דור והתלמידי-חכמים וכל ראשי ישראל, וכמו בדור המדבר שהיה חביב מכל הדורות היה משה רבינו ע"ה הת"ח והנביא שבאותו דור רבן של כל החכמים והנביאים שבכל הדורות שלא קם כמוהו, ואחרן הכהן הגדול שבכל הכהנים, שהרי בזכותן באו כולם, וכן בכל דור ודור' (דברי סופרים' לר"צ הכהן, כד. וראה תוספת דברים בענין זה בקונטרס 'קדושת השבת' לר"צ הכהן, מאמר ז, עמ' 51).

'... ולכאורה רואים אנו שיש רופאים אשר לא נמצא כן באומותינו, ואיה איפוא ממנו יתד וגו'?
אמנם באמת כי לא רופא ביעקב, ואינם צריכים לרופא כלל, רק כשיש ח"ו חולי אצל אחד, הולך לגדול הדור ומתפלל עליו, כאמרם ז"ל (ב"ב קטז). מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם וכו'. והצדיק יפעול בתפלתו מה שאין כח להרופאים. וזה אומרם **הסרתי מחלה על ידי מי** - גמר אומרם **מקרבך**, היינו ע"י 'מקרבך' דייקא, ממנו יתד ממנו פינה, ובקרבך יהיה נמצא מי שירפאוך היינו צדיקי הדור' (מתוך 'אוהב ישראל' לר"י מאפטא - לקוטים חדשים, משפטים).